TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI
Sayı : 20950
Tarih : 2.11.2026

52387

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın **Ticaret Bakanı Ömer Bolat** tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğünün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Serhat EREN

Diyarbakır Milletvekili

Türkiye'de ekonomik faaliyetlerin, üretim kapasitesinin, istihdam olanaklarının ve kamu desteklerinin bölgeler arasındaki dağılımı önemli eşitsizlikler içermektedir. Özellikle Diyarbakır ve çevre illerde küçük üreticilerin, esnafın, kadın kooperatiflerinin ve ihracat yapmak isteyen işletmelerin finansmana, pazarlara ve kamu desteklerine erişimi, bölgesel ekonomik kalkınma açısından önem taşımaktadır. Ticaret Bakanlığı tarafından ihracatın geliştirilmesi, esnaf ve sanatkârların finansmana erişiminin desteklenmesi ve kooperatiflerin güçlendirilmesi amacıyla çeşitli programlar yürütülmektedir. Ancak bu programlardan yararlanan işletmelerin illere göre dağılımı, başvuru ve kabul oranları, fiilen aktarılan kaynaklar ve desteklerin ekonomik sonuçları birlikte değerlendirilmediğinde kamu kaynaklarının bölgesel eşitsizlikleri azaltma üzerindeki etkisini ölçmek güçleşmektedir.

Bakanlığın 2026 yılı Kooperatiflerin Desteklenmesi Programı kapsamında hibe oranları illerin sosyoekonomik gelişmişlik düzeyine göre farklılaştırılmıştır. Buna göre belirlenen il gruplarında destek oranları yüzde 50 veya yüzde 75 olarak uygulanmakta, ortaklarının en az yüzde 90'ını kadınların oluşturduğu kooperatifler için yüzde 75 destek oranı öngörülmektedir. Bu düzenleme, kamu desteklerinin bölgesel ve toplumsal eşitsizlikleri dikkate alacak biçimde tasarlanabileceğini göstermektedir. Diğer taraftan esnaf ve sanatkârlara yönelik Hazine faiz destekli kredi uygulamalarında Ağustos 2026'da yapılan değişiklikle vergi veya sosyal güvenlik prim borcu bulunan işletmelerin belirli koşullarda destekli kredilere erişmesine imkân tanınmıştır. Ancak krediye erişim koşullarının, işletmelerin borçluluk düzeylerinin ve finansman maliyetlerinin illere göre farklılaşması, bu desteklerden yararlanma olanaklarını da etkileyebilmektedir.

Diyarbakır'ın ekonomik potansiyeline karşın işsizlik, yoksulluk, küçük işletmelerin finansman sorunları ve üreticilerin pazarlara erişiminde yaşanan güçlükler, kamu desteklerinin il düzeyindeki sonuçlarının incelenmesini gerekli kılmaktadır. Diyarbakır, Mardin, Batman, Şanlıurfa, Siirt, Şırnak ve Van gibi illerde desteklerin kapsamı ve dağılımı konusunda ayrıntılı verilerin kamuoyuyla paylaşılması, bölgesel ekonomik politikaların değerlendirilmesine katkı sağlayacaktır.

Bu kapsamda:

1. Bakanlığınız tarafından 2024, 2025 ve 2026 yıllarında ihracat destekleri, esnaf ve sanatkârlara yönelik destekli krediler ve kooperatif destekleri kapsamında sağlanan kaynakların illere göre dağılımı nedir? Her program için destekten yararlanan işletme veya kooperatif sayısı ile fiilen kullandırılan ya da ödenen tutarlar ayrı ayrı ne kadardır?
2. Söz konusu destek programlarında illere göre başvuru, kabul ve ret sayıları nedir? Başvuruların reddedilmesinin başlıca nedenleri nelerdir?
3. İhracat desteklerinden yararlanan işletmelerin illere, işletme büyüklüklerine ve sektörlere göre dağılımı nedir? Küçük ve orta ölçekli işletmelerin ihracat desteklerinden yararlanma oranlarını artırmak amacıyla ekonomik bakımdan dezavantajlı illere yönelik özel uygulamalar bulunmakta mıdır?
4. Esnaf ve sanatkârlara yönelik Hazine faiz destekli kredilerde illere göre yararlanıcı sayısı, kullandırılan kredi tutarı ve ortalama kredi büyüklüğü nedir? Vergi ve sosyal güvenlik prim borçlarına ilişkin koşullar nedeniyle destekli krediye erişemeyen işletmelerin illere göre dağılımı belirlenmiş midir?
5. KOOP-DES kapsamında 2024, 2025 ve 2026 yıllarında illere göre kaç kooperatif desteklenmiş ve toplam ne kadar hibe fiilen ödenmiştir? Kadın kooperatiflerinin desteklerden yararlanma oranı ve desteklenen kooperatiflerin faaliyetlerini sürdürme durumu illere göre nasıl farklılaşmaktadır?
6. Bakanlığınızın destek programlarının bölgesel dağılımı belirlenirken illerin işsizlik, yoksulluk, kişi başına gelir, işletme sayısı, üretim kapasitesi ve sosyoekonomik gelişmişlik düzeyi hangi ölçütlerle dikkate alınmaktadır? Desteklerin bölgesel eşitsizlikleri azaltmasına yönelik ölçülebilir hedefler bulunmakta mıdır?
7. Kamu desteklerinin bölgesel etkileri değerlendirilirken destek alan işletmelerde yaratılan istihdam, üretim ve satış hacmindeki değişim, ihracat artışı ve işletmelerin faaliyetlerini sürdürme oranları izlenmekte midir? Bu göstergelerin illere göre sonuçları nelerdir?
8. Ekonomik bakımdan dezavantajlı illerde faaliyet gösteren küçük işletmelerin destek programlarına başvurusunu kolaylaştırmak amacıyla danışmanlık, proje hazırlama, eş finansman ve ön finansman desteği sağlanmakta mıdır? Bu hizmetlerden yararlanan işletmelerin illere göre dağılımı nedir?
9. Bakanlığınız tarafından yürütülen destek programlarının illere göre başvuru, yararlanıcı, ödeme ve ekonomik sonuçlarını birlikte gösteren düzenli bir kamuoyu bilgilendirme sistemi oluşturulması planlanmakta mıdır? Bölgesel eşitsizlikleri azaltmak amacıyla 2027 yılı bütçesinde yeni bir kaynak tahsisi veya destek programı öngörülmekte midir?
10. Diyarbakır'da 2024, 2025 ve 2026 yıllarında Bakanlığınızın ihracat destekleri, esnaf ve sanatkârlara yönelik destekli krediler ve kooperatif desteklerinden kaç işletme veya kooperatif yararlanmıştır? Bu kapsamda fiilen sağlanan kaynakların toplam tutarı nedir? Diyarbakır'ın aldığı desteklerin işletme sayısına ve ekonomik ihtiyaçlarına göre yeterliliğine ilişkin bir değerlendirme yapılmış mıdır? Diyarbakır ile Mardin, Batman, Şanlıurfa, Siirt, Şırnak ve Van illeri arasında desteklerden yararlanma bakımından hangi farklılıklar tespit edilmiştir?